

**CULTURE
UNITED**

Toolkit voor evenementen-
en festivalorganisaties - IO3

“Festivals die samenwerken met scholen zijn belangrijke actoren in de opvoeding van kinderen. Zij beïnvloeden de culturele wereld van de kinderen, die zich de rest van hun leven zal blijven ontwikkelen”

Kathrin Deventer, secretaris-generaal van de European Festival Association in een interview voor CULTURE UNITED

INHOUD

Culture United	3
Waarom is dat belangrijk voor jou, als festival professional?	3
Voor wie is deze toolkit?	4
Waarom gaan festivals en onderwijs goed samen?	5
Voordelen voor scholen en docenten	7
Voordelen voor de leerlingen	11
Hoe zorg je voor een goed werkend partnerschap, voor alle partijen?	14
Uitdagingen en oplossingen in de samenwerking met scholen	17
Rollen en verantwoordelijkheden	20
Planning	20
Vorbereiding	21
Steun binnen school	21
Leerlingen	21
Hoe ziet een samenwerking eruit?	22
Toptips voor het opzetten van een cultuureducatief programma	23
Tools en instrumenten om mee te beginnen	25
De project brief of briefing	25
Contract	26
Begroting en projectkosten	27
Projectfinanciering	29
Meer praktische hulpmiddelen	31

Culture United

Maar laten we eerst voorstellen aan de partners van Culture United. In deze video van 2 minuten zie je wat de impact van Culture United was op de scholen en festivalorganisaties.

Waarom is dat belangrijk voor jou, als festival professional?

Festivals profiteren door scholen, kinderen, studenten en docenten op te nemen in hun evenementen. Deze toolkit laat je zien wat die voordelen zijn en hoe ook jij aan de slag kunt gaan met scholen. De belangrijkste reden, volgens ons en veel evenementenorganisaties die we hebben geïnterviewd, is dat de jeugd van vandaag morgen je publiek is. Daaraan liggen vele voordelen ten grondslag: van kwaliteitsvolle programmering tot kaartverkoop.

Maar laten we je eerst voorstellen aan de partners van Culture United. In deze video van 2 minuten zie je wat de impact van Culture United was op de deelnemende scholen en festivalorganisaties.

ONTMOET DE PARTNERS!

Voor wie is deze toolkit?

Deze toolkit is bedoeld voor festivalorganisaties die willen werken met scholen of dat al doen maar de samenwerking willen verbeteren. De toolkit is gebaseerd op de ervaringen en kennis van festivalorganisaties in Europa die al samenwerken met scholen.

We hebben hen gevraagd waarom ze samenwerken, wat het hen oplevert en kost, maar ook: wat er lastig aan is en hoe ze die obstakels overwinnen. In deze toolkit vind je de voordelen, de uitdagingen en antwoorden op die uitdagingen.

Bovendien hebben we praktische handvatten en downloads voor je verzameld die je kan gebruiken om de samenwerking met scholen vorm te geven, rekening houdend met de verwachtingen van alle betrokken partijen. Zo kan je direct aan de slag!

Waarom gaan festivals en onderwijs goed samen?

In brede kring wordt erkend dat actieve samenwerkingsverbanden tussen culturele organisaties en scholen ontwikkelingskansen op lange termijn kunnen bieden. Misschien denk je dat dit alleen wat oplevert voor de scholen, maar dat is een misvatting. De festivalorganisaties zijn er ook zeker bij gebaat. Waarom?

Dat hebben we aan tientallen festivals uit Europa gevraagd:

Veel organisatoren van festivals gaven aan dat ze graag **de kans krijgen om kinderen te enthousiasmeren, te betrekken en te inspireren op het gebied van (hun) kunst**. De organisaties vinden dat ze **innovatieve leermogelijkheden** kunnen **bieden** die kinderen de kracht van cultuur, kunst en live-optredens laat begrijpen en waarderen.

Door deze interactie bouwen de festivals een band op met hun lokale gemeenschap, met verschillende generaties. Belangrijkste drijfveer is dat deze kinderen, deze gemeenschap hun publiek van de toekomst is.

Volgens Europese festivals die al met scholen werken, is de top 3 van redenen om samen te werken:

1. Het betrekken en inspireren van jongeren
2. Het creëren van toekomstig publiek
3. Het creëren van gunstige samenwerkingsverbanden tussen scholen en evenementen zodat scholen cultuur als waardevol onderdeel van hun curriculum blijven zien

De European Festival Association (EFA) is een globale netwerkorganisatie voor en door festivals. We hebben de EFA gevraagd wat zij vinden van samenwerking met het onderwijs.

De EFA is er zeer op gespist om verschillende belanghebbenden bij haar initiatieven te betrekken. Een van die belanghebbenden zijn scholen. Festivals die met scholen samenwerken stellen hen in staat om:

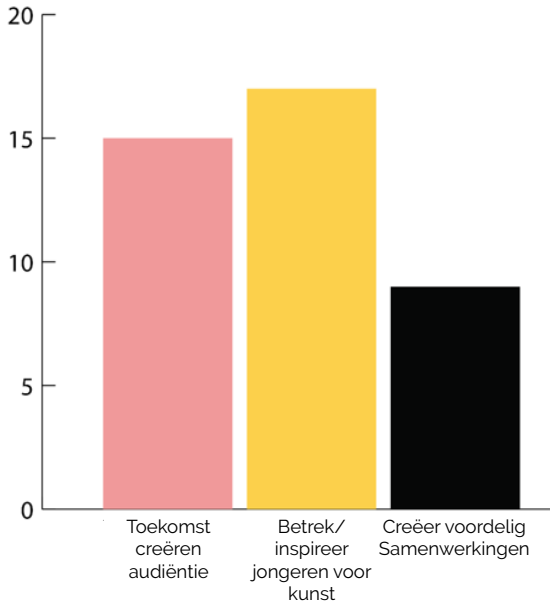
- Een sleutelrol spelen in de opvoeding van kinderen tot de culturele wereld die zij de rest van hun leven zullen blijven ontwikkelen (Zij zijn de toekomst!).
- Jonge kinderen nu de gewoonte van cultuur als belangrijk onderdeel van het leven bijbrengen, met het oog op het behoud daarvan wanneer zij opgroeien tot volwassen (jong geleerd...).
- Kinderen een vakgebied laten ontdekken dat misschien niet erg bekend is bij hen (omdat het geen onderdeel is van het curriculum).
- Langdurige partnerschappen tot stand brengen zodat scholen een constante culturele activiteit blijven bieden.
- Alle sociale groepen toegang geven tot cultuur (een van de belangrijkste taken van scholen), aangezien scholen deze groepen allemaal vertegenwoordigen.

Deze punten, en andere, zullen verder worden ontwikkeld in het EFFE-zegel voor festivals en regio's project (lees meer over het EFFE-zegel: (<https://www.efa-aef.eu/en/initiatives/effe-seal-for-festival-cities-and-regions/>)).

Twee projectpartners van CULTURE UNITED (Leeuwarden en Edinburgh) zijn betrokken bij de ontwikkeling van dit zegel en zullen hun ervaring met CULTURE UNITED inbrengen. (<https://www.efa-aef.eu/en/initiatives/festival-cities-initiative/>)

Wat zijn de voordelen voor uw verhuurevenementenorganisatie om educatie op te nemen? Wat leert het personeel ervan?

Sauli Pesonen & Anna Asplund – Oulu Film Centre, Finland

“Door met schoolkinderen te werken, krijgen we een waardevol beeld van onze doelgroep en hun meningen en verwachtingen van ons festival. Als we echt aansluiting vinden bij ons publiek, en als we weten wat zij willen, kunnen we met onze content de publieksimpact vergroten. De leerlingen gewoon een vragenlijst laten invullen over hun wensen zou ons niet zoveel informatie geven als wanneer we met hen samenwerken en echt te weten komen wat zij willen, in plaats van wat wij denken dat ze willen”.

Brent Cassidy – The Ierse Festival van Oulu, Finland

“Samenwerking betreft jongeren bij je festival; het is je toekomstige publiek! Het is essentieel om scholen erbij te betrekken”

Sarah en Graine van Creative Spark Dundalk, Ierland vertellen over de impact van het betrekken van basisscholen.

Bovendien zijn jongeren de drijvende kracht achter innovatie. Zij zijn degenen die rechtstreeks invloed uitoefenen op hoe de wereld er in de komende 20 jaar uit zal zien. Deze jongeren bepalen de trends, beslissen welke muziek populair wordt en welke evenementen de moeite waard zijn om naartoe te gaan.

Waar vind je deze trendsetters? Juist. Op school!

Bij het organiseren van evenementen moeten zowel leerlingen als leerkrachten betrokken worden. Hun uiteenlopende kennis, achtergrond, inspiratie en creativiteit zijn waardevolle bronnen om samen ideeën voor culturele festivals en evenementen uit te werken. Het omarmen van de creativiteit en het enthousiasme van kinderen kan voor verrassende en inspirerende resultaten zorgen.

Het samen maken van culturele projecten helpt een sterke band te scheppen tussen het evenement en de jongeren. Naast het feit dat je hiermee nu al werkt aan je toekomstige nieuwe publiek, heeft het ook in bredere zin impact: je creëert een interesse voor cultuurparticipatie in bredere zin.

Bovendien betekent samenwerking met schoolkinderen en studenten samenwerking met mensen van allerlei achtergronden, culturen en tradities. Mensen die wellicht anders nooit betrokken zouden zijn bij jouw festival.

Want natuurlijk komen ouders van kinderen die meedoen aan een project met jouw festival naar het optreden van hun kind kijken. Ouders die wellicht anders nooit naar dat festival toegegaan zouden zijn.

Lora Tchekorotova

pianiste, actief pleitbezorgster van nieuwe muziek en festivalorganisator, geeft haar 3 belangrijkste redenen om met scholen te werken:

1. Nieuw publiek; andere doelgroepen die we anders nooit naar ons festival hadden kunnen trekken
2. We genereren meer (media) aandacht voor ons festival
3. Zingeving: onze artiesten vinden het belangrijk dat klassieke muziek wordt doorgegeven aan de volgende generatie.

[Lora Tchekorotova](#) richtte haar eigen non-profit organisatie op in Bulgarije, "OFF THE BEATEN PATH" Foundation, met als doel nieuwe samenwerkingen te creëren voor kamermuziek tussen Bulgaarse, Europese en Amerikaanse artiesten. Het eerste project is het "OFF THE BEATEN PATH" festival, een festival voor klassieke kamermuziek samenwerkingen.

Een van de doelstellingen van het festival is nieuw publiek te bereiken en een educatief concert te geven aan kinderen van alle culturele en sociaal-economische achtergronden in de zuidwestelijke regio van Bulgarije.

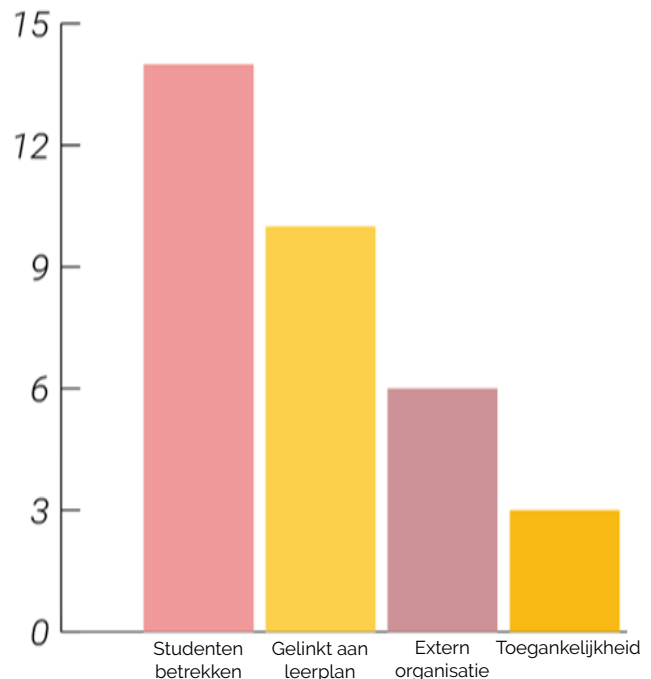

Voordelen voor scholen en docenten

Het meest duidelijke voordeel voor scholen om met evenementen/festivals te werken is de **betrokkenheid van de leerlingen**. Dit is zelfs nog waardevoller wanneer het gekoppeld is **aan het leerplan** (of: het curriculum).

Het creëert leermogelijkheden voor leerlingen en leerkrachten door toegang te bieden tot artistieke inhoud van hoge kwaliteit. Dit betekent niet alleen nieuwe kennis en cultureel aanbod maar ook 'leuker leren', waardoor de betrokkenheid bij de lesstof wordt verhoogd.

Het helpt scholen om boeiende activiteiten in het curriculum op te nemen waarvoor leerkrachten zelf misschien niet de tijd, de middelen en expertise hebben. Het stimuleert de professionele ontwikkeling van de docenten en het verrijkt hun werk.

Docenten kunnen zo nieuwe, inspirerende manieren ontwikkelen om 'traditionele' thema's (zoals rekenen, lezen, geschiedenis) te onderwijzen.

Cultuur is in alle landen een belangrijk onderdeel van het onderwijs. Daarom kan een samenwerking tussen evenementenorganisaties en scholen zeer nuttig zijn. Initiatieven tussen scholen en organisaties kunnen helpen bij het creëren van leermogelijkheden voor zowel leerlingen als leraren door toegang te bieden tot deskundige kennis en hoogwaardige artistieke inhoud.

Door samen te werken met organisatoren van evenementen en artiesten, vinden scholen nieuwe manieren om thema's op te nemen die betrekking hebben op het curriculum en vinden ze innovatieve manieren om te leren en te werken buiten het formele onderwijssysteem. Betrokken zijn bij evenementen en festivals kan scholen helpen om boeiende activiteiten voor het leerplan te creëren die docenten misschien niet de tijd of middelen hebben om ze voor te bereiden. Dergelijke relaties kunnen scholen ondersteunen op onderwijsgebieden die mogelijk uitdagender zijn. Bovendien ondersteunen culturele evenementen de professionele ontwikkeling van het schoolpersoneel en voeden ze hun toewijding om iets terug te geven aan de gemeenschap.

Siard Smit – Oerol Festival, Terschelling, Nederland

"Wij bieden de school een professioneel cultureel programma, dat zij kunnen inbedden in hun dagelijkse praktijk. Het verruimt hun blik, het stimuleert hen om naar buiten te kijken".

Kunsthappen en -evenementen die samenwerken met het onderwijs bieden vaak lesmateriaal aan in de vorm van workshops en demonstraties. Op deze manier kunnen leerlingen op een laagdrempelige manier in contact komen met het festival, hun cultureel erfgoed, hun plaatselijke geschiedenis en kunst.

Studenten die toegang en kansen krijgen om deel te nemen aan kunst- en culturele evenementen, helpen kinderen een stem te geven. Door deze samenwerking kunnen studenten zich uiten door verdere creativiteit en persoonlijke ontwikkelingsmogelijkheden te introduceren. Verder zijn er nieuwe en creatieve manieren voor scholen om thema's op te nemen die betrekking kunnen hebben op het leerplan, evenals innovatieve manieren om buiten het formele onderwijssysteem om te leren en te werken.

Het verbinden van scholen met professionele artiesten en artiesten kan leiden tot succesvolle samenwerkingen die banden vormen en blijvende werkgelegenheid en voortgezette partnerschappen mogelijk maken, zelfs nadat het festival is afgelopen. Het creëert ook de mogelijkheid voor leerlingen en leraren om contact te maken met de lokale cultuur, contact te maken met anderen en diversiteit, universaliteit en individualiteit te vieren.

Veel kunsthappen en -evenementen bieden een scala aan workshops voor leerlingen om door middel van interdisciplinair leren in contact te komen met cultureel erfgoed, lokale geschiedenis en kunst. Een inclusieve aanpak zorgt ervoor dat alle leerlingen een scala aan leermogelijkheden en ervaringen krijgen om hun kennis en vaardigheden te verbreden en te verdiepen.

"Ik heb een groot inzicht gekregen in mijn leerlingen en ik heb het gevoel dat ik mijn band met hen heb versterkt."

–van een leerkracht van een lagere school die deelnam aan het programma Culture United Burns and Beyond, Edinburgh

Voordelen voor de leerlingen:

“Als ik het probeer dan kan ik alles doen”

– van een leerling van een lagere school die deelneemt aan het programma Culture United Burns and Beyond, Edinburgh

Kunst kan ons machtigen en de manier veranderen waarop we onszelf en de rest van de wereld zien. Betrokken zijn bij culturele evenementen kan leerlingen nieuwe perspectieven bieden, hun sociale interacties verrijken en hun begrip van andere mensen, culturen, rassen en religies vergroten.

Daar kunnen we over schrijven, maar we horen het liever van de kinderen zelf. Bekijk de video om te horen wat de kinderen die deelnamen aan Culture United Edinburgh (Burns and Beyond Festival) te zeggen hadden over hun ervaringen.

Daarnaast kan culturele samenwerking de band van leerlingen met zowel leerkrachten als ouders van de gemeenschap versterken. Interactie en betrokkenheid bij festivals en evenementen kan kinderen helpen hun passie voor kunst te ontdekken, creatieve ontwikkeling aan te moedigen en hun talenten te inspireren.

Dit alles ondersteunt jongeren bij het uiten van zichzelf op nieuwe, experimentele en vaak collaboratieve manieren. Het creëert

ook kansen voor gelijkheid voor basisschoolleerlingen om meer te leren over culturele tradities, evenals de mogelijkheid om met de gemeenschap samen te werken, levensvaardigheden te leren en in teams te werken met andere klassen en scholen.

Deze kinderen kregen de kans, door Culture United, om samen met kinderen van andere scholen op het podium te staan. Er waren scholen uit rijke gebieden en uit hele arme gebieden van de stad. Deze scholen hadden nog nooit samengewerkt en deze kinderen zouden elkaar anders niet snel hebben ontmoet.

Toch Waren ze tijdens het project samen 1 grote klas en hebben ze leren schrijven, lezen, acteren, dansen, zingen en hun sociale vaardigheden geoefend. Ze hebben vrienden gemaakt en een herinnering voor het leven.

Kunst-in-educatieprojecten laten dit niet alleen zien door middel van koppelingen met het leerplan, maar ook door bij te dragen aan de sociale en culturele ontwikkeling van leerlingen, door vaardigheden uit te breiden over het hele leerplan, van schrijven, lezen, kunst, drama, muziek, dans en sociale vaardigheden in grote groepen. Leerlingen zijn zeer artistiek en gemotiveerd bij het leren door middel van creativiteit. Dit kan worden versterkt door creatieve workshops en evenementen, waar leerlingen een scala aan creatieve manieren ervaren om met cultuur en erfgoed om te gaan.

Bemoedigend bewijs suggereert dat creatieve activiteiten worden gebruikt als hefboomen voor het verhogen van prestaties, zelfrespect en bewustzijn van culturele diversiteit. De leerlingen maken van de gelegenheid gebruik om te interageren met leren en hun ideeën te verkennen. Ze genieten van de mogelijkheden om met andere klassen/scholen en vaardigheidsgroepen samen te werken, terwijl ze teamwerk omarmen om een groter en beter eindproduct te produceren.

"Alle scholen kwamen daar samen en we hadden het zo leuk. We dansten samen, we leerden elkaar kennen en ik heb er een paar vrienden gemaakt. Het was echt, echt, leuk."

- van een basisschoolleerling tijdens het programma Culture United Burns and Beyond, Edinburgh

Hoe zorg je voor een goed werkend partnerschap, voor alle partijen?

Communicatie is essentieel voor een doeltreffende samenwerking tussen de culturele organisatie en de school. Communicatie en het uitspreken van verwachtingen is van fundamenteel belang voor een geslaagd project.

Neil Fox - Projectmanager (Leren en Betrokkenheid) - Edinburgh International Festival, Edinburgh, Schotland

“Onderschat niet hoe druk scholen het hebben. Ze zijn zeler geïnteresseerd in mogelijkheden om kunst en cultuur in de klas te halen, maar het zijn snel bewegende organisaties met meerdere prioriteiten. Dit kan samenwerking soms moeilijk maken.

Betrek de school bij de gehele planning en organisatie. Projecten als deze werken het beste wanneer alle deelnemers het gevoel hebben dat het mét hen gebeurt, niet vóór hen.

Samenwerken, met scholen, jongeren, kunstenaars is een ervaring die je organisatie zeker vooruit kan helpen.

Door vanaf het begin gezamenlijke doelen te bepalen en afspraken te maken ontstaat wederzijds begrip en een helder gedragen plan. Een goede planning is hierbij essentieel.

Organiseer regelmatig projectoverleg om te bepalen of iedereen nog op hetzelfde spoor zit. Schrijf de verwachtingen en verantwoordelijkheden voor beide partijen op (wat is nodig, wat kost het aan tijd, geld, wie doet wat en wanneer).

Houd je vervolgens aan deze afspraken, gebruik ze om mijlpalen van het project te bespreken en voor de eindevaluatie.

Het is belangrijk dat alle projectpartners luisteren naar elkaar inbreng en respect tonen voor elkaar. Elke partij moet een stem hebben, iedereen gelijke inbreng. Bij het opstarten van een samenwerking zijn 'live' vergaderingen het beste, om elkaar te leren kennen. Eventueel (in tijden van Covid) kunnen bijeenkomsten ook via de computer plaatsvinden.

Het is belangrijk over en weer te erkennen dat de samenwerking tussen twee heel verschillende organisaties uitdagingen met zich meebrengt: de vrije creativiteit van organisaties in de creatieve sector tegenover alle regels en verplichtingen waar een school mee te maken heeft. Dit betekent niet dat samenwerking niet mogelijk is of niet succesvol, maar het vergt wel inlevingsvermogen van beide partijen.

Vergeet niet om realistisch te zijn in uw verwachtingen en resultaten voor het project. Kom niet alleen met coole ideeën die niet praktisch of betaalbaar zijn, dit zal alleen maar leiden tot financiële implicaties voor de levering verderop in de lijn.

Bovendien kunnen onrealistische ideeën een grote impact hebben op uw personeelsbronnen en kan het nodig zijn dat het project wordt herzien en opnieuw ontworpen, waardoor kostbare tijd en middelen worden verspild.

Voortdurend evalueren van uw project kan u helpen na te denken over wat er goed gaat en biedt ook mogelijkheden om gaandeweg verbeteringen aan te brengen.

How do you ensure it is a good partnership and works for both sides of the project?

- *Set expectations, responsibilities and goals*
- *Be clear about the timeline*
- *Follow through with responsibilities and meet your objectives*
- *Make agreements or written contracts*
- *Be practical and adjust when necessary*
- *Be flexible, be curious, involve children,*
- *Get feedback and evaluate*
- *Be transparent, share detailed information, have clear and open communication*
- *Have mutual respect and show*

Hoe begin je?

Wij vroegen een aantal Europese eventorganisaties die al met scholen samenwerken naar hun advies over een succesvolle samenwerking:

If a festival/event wants to work with a school, what's the best way to start?

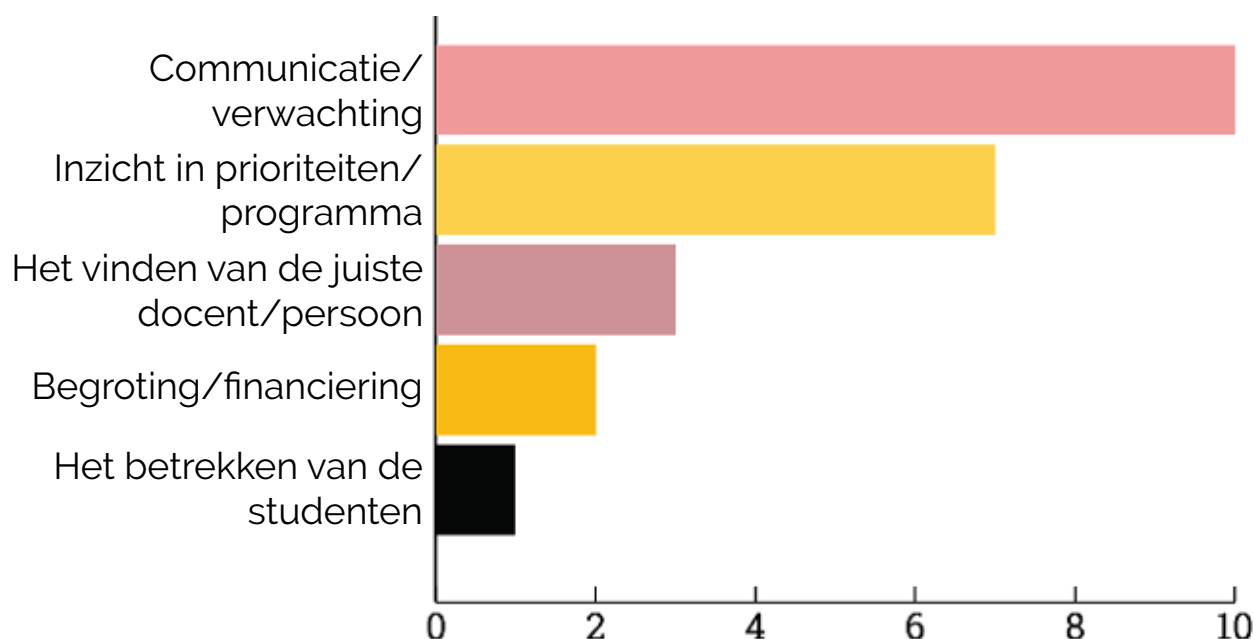
- Start the conversation! Contact schools to find eager teachers to connect with.
- Form collaborations with schools, culture centres, teachers, and local art centres.
- Understand the priorities of the schools, try to assure a good fit with the curriculum.
- Research! Prepare materials to present to schools, identify the schools interests, and involve the school early in the planning.
- Find financing opportunities.

Uitdagingen en oplossingen in de samenwerking met scholen

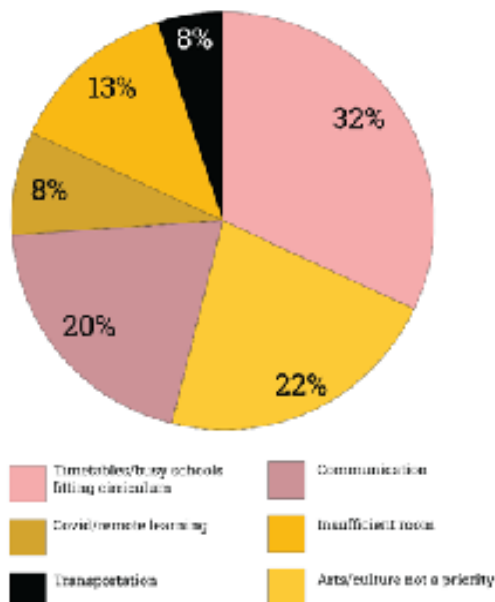
Leerkrachten willen zeker graag meer cultuur in het klaslokaal brengen, en evenementen zijn waardevolle middelen daarvoor. Maar, zo hoorden we vaak van de leerkrachten, schoolroosters en leerplanningen zijn altijd vol en druk.

Wat zijn misschien de uitdagingen voor organisatie/school die net beginnen samen te werken?

Hoe kan je dan toch samenwerken? Wat helpt de school waardoor het evenement toch plaats kan vinden?

Uitdagingen bij het werken met scholen

How do you overcome the challenges?

- Open and direct communication with regular contact
- Provide the school with all necessary information and exchange useful information early on
- Listen to the schools and understand their priorities
- Involve the families if possible
- Find dedicated teachers
- Create a program that is easy and straightforward
- Set and manage expectations
- Learn to adapt to the situation and be flexible with the timetable
- Visit the school/space/room before the event

Sabine de Jong – Kunstkade, Leeuwarden, Nederland

“De uitdaging is om een evenwicht te vinden tussen de manier van werken van scholen en de manier van werken in de creatieve industrie. Om de juiste taal te vinden om elkaar te begrijpen.”

Het volgende advies biedt meer informatie die kan helpen bij het navigeren door deze problemen.

Tijd is altijd een lastige factor bij het werken met scholen. Vaak hebben scholen al beperkte middelen en een vast tijdschema met activiteiten en vakanties die ze moeten volgen. Wij raden aan om 12 maanden voor het evenement met scholen in gesprek te gaan. Begin op tijd.

Het betrekken van de kinderen en hun ouders/verzorgers. Leerlingen en ouders betrekken bij het evenement werkt verbindend en is bovendien interessant om de doelgroep van je evenement uit te breiden of diverser te maken.

Denk aan het sturen van mails (updates), het uitnodigen van de ouders bij de eerste oefeningen of bij andere onderdelen van het evenement waarin hun kind participeert.

De beschikbare ruimte binnen de school kan beperkt zijn. Sommige scholen hebben veel flexibele ruimtes, andere zijn zeer beperkt, afhankelijk van hun gebouw en het aantal leerlingen. Elke school is anders. Wellicht kan de lokale overheid faciliteren in het beschikbaar stellen van ruimte, aangezien ze dit soort projecten vaak graag ondersteunen (bijvoorbeeld de afdeling cultuur of educatie bij de gemeente).

Zorg voor voldoende opbouw- en afbouwtijd. Zorg ervoor dat je team voldoende tijd heeft om de juiste ruimte te bereiken, zowel voor als na uw workshop/evenement. Gymzalen en zalen van scholen zijn vaak erg in trek en worden intensief gebruikt.

De interesses van elke school zijn anders. Sommige scholen zijn bijvoorbeeld geïnteresseerd in wetenschap, muziek of creatief leren en zullen daarvoor speciale leerkrachten hebben die mee kunnen helpen bij de inhoud van het evenement. Andere scholen hebben misschien meer begeleiding nodig om zich bezig te houden met onderwerpen waarmee zij minder vertrouwd zijn. Bepaal vooraf wat nodig is en wie wat doet.

Zoek docenten die geïnteresseerd zijn in kunst en in samenwerking. Dit kan moeilijk zijn, maar de juiste mensen enthousiast krijgen werkt heel goed om de hele school (en de directie!) te overtuigen. Ervaring leert dat het project valt of staat bij de 'back up' voor het hoofd van de school. Docenten kunnen nog zo enthousiast zijn, maar als het schoolhoofd het niet ziet zitten, gebeurt het niet.

Zoek dus uit wie degene is die de beslissingen neemt.

Het opzetten van de samenwerking kost tijd. Het kan aardig wat telefoontjes en e-mails (gemiddeld 5 telefoontjes/e-mailtjes) aan de school kosten om een enkele workshop te regelen.

Het vervoer van leerlingen en klassen kan lastig zijn. Maar, als alles op tijd wordt aangegeven kunnen ouders worden gevraagd om te rijden of kan het openbaar vervoer uitkomst bieden,

Het vinden van een evenwicht tussen het schoolse en het kunstzinnige. Culturele organisaties en de onderwijssector spreken verschillende talen en hebben verschillende belangen. Bespreek van tevoren goed 'wat is in het' voor welke partij en maak hier afspraken over.

Scholen in sociaaleconomisch moeilijke gebieden hebben andere prioriteiten. Dit kan effect hebben op de samenwerking. Dus, alweer: bepaal vooraf goed wat elke partij eruit wil halen, om teleurstellingen te voorkomen.

Rollen en verantwoordelijkheden

Vanaf het begin is het belangrijk dat de producent van het evenement/festival met alle partijen samenwerkt om de culturele en artistieke resultaten te schetsen. De resultaten moeten doelgericht zijn om de inhoud van het programma niet uit het oog te verliezen. Hoewel enthousiasme en creativiteit belangrijke ingrediënten zijn voor elk project, moeten de plannen wel realistisch zijn en passen bij het niveau van de kinderen.

Vaak is het goed om eerst klein te beginnen, en eventueel het jaar erop uit te bouwen. Dat is beter dan ineens te veel te willen waardoor er te veel wordt gevraagd van de partijen en ze een vervolg niet zien zitten,

Planning

Zoals gezegd: een degelijke planning van wie doet wat wanneer is essentieel. Denk ook aan een financiële planning: wat kost het, wie betaalt wat en wat ontbreekt er dan nog?

Vorbereiding

Docenten moeten voldoende op de hoogte worden gebracht om voorbereidend werk uit te voeren dat kan helpen het project indien nodig aan het leerplan te koppelen. Voordat het project wordt opgeleverd, is het een goed idee dat alle partners kennismaken met de kinderen die betrokken zullen zijn. Als dat niet mogelijk is, moeten de leerlingen worden geïnformeerd over wat ze kunnen verwachten en wat er van hen wordt verwacht. Een welkomstbijeenkomst of presentatie van de deelnemende kunstenaars kan een goede basis vormen voor het aangaan van de school/kunstenaar relatie. Materialen en middelen voor alle partijen (school, docenten, kunstenaars, studenten) moeten vanaf het begin van het project direct beschikbaar zijn.

Steun binnen school

Uit ervaring hebben wij geleerd dat draagvlak op school belangrijk is voor het slagen van het project. Natuurlijk in de vorm van enthousiaste leerkrachten, maar ook doordat de directie het ziet zitten en doordat er voldoende tijd wordt vrijgemaakt voor de leerkrachten om zich bezig te kunnen houden met het project. Het scheelt de evenementenorganisator veel tijd en moeite wanneer hij een vast aanspreekpunt heeft.

Leerlingen

Het vertrouwen van de leerlingen winnen kan een belangrijke stap zijn om het succes van het project te verzekeren. Denk eraan dat communicatie en instructies op het juiste vaardigheidsniveau van de leerlingen moeten worden afgestemd. Vergeet niet rekening te houden met eventuele beperkingen die kinderen met speciale behoeften zouden kunnen uitsluiten.

De grootte van de groep moet beheersbaar worden gehouden met een juiste verhouding tussen leerlingen en personeel. Hoe weet je of het geslaagd is? Dat zie je in de klas, als iedereen meedoet en op zijn eigen manier schittert!

Hoe ziet een samenwerking eruit?

Er zijn veel verschillende werkwijze om culturele festivals en evenementen de klas in te halen, maar de meeste omvatten toch wel het 'doe' element. De kinderen willen vooral graag meedoen, zelf aan de slag en ervaren.

Een manier kan bijvoorbeeld een workshop zijn

Natasja Kesteloo van theater musicalproductie De Tocht (over de 11-stedentocht) geeft hier een inkijkje in haar manier van werken met basisschoolkinderen in Nederland.

Op school en op het festival

Vaak worden workshops gekoppeld aan een bezoek aan een voorstelling of tentoonstelling uit het festivalprogramma, meestal in een locatie in het stadscentrum. De meeste festivals bieden ook mogelijkheden voor Career-Long Professional Learning (CLPL) voor leerkrachten, gebaseerd op hun schoolprogramma's en voorstellingen. Soms gaat het om de ondersteuning van een specifieke activiteit, in andere gevallen is het de bedoeling leerkrachten aan te moedigen om de bredere creatieve leermogelijkheden van hun hoofdprogramma te laten ervaren.

In veel gevallen hebben school/cultuurprogramma's een brede scope, die veel verder gaat dan het bijwonen van een voorstelling alleen. Het is cruciaal voor de kinderen dat ze goed worden voorbereid op de voorstelling, en dat ze daarna aan de slag kunnen met de indrukken die ze hebben opgedaan. De creativiteit, het enthousiasme en de inspiratie die ontstaat tijdens de voorstelling kunnen ze na de voorstelling omzetten in (creatieve) opdrachten die bijdragen aan het curriculum.

Alleen het bijwonen van een voorstelling is een gemist kans.

Festivals en evenementen kunnen online materiaal aanbieden ter ondersteuning van de onderwijsprogramma's, of meer in het algemeen om leerkrachten te helpen een creatieve les voor te bereiden. Het kan gaan om eenvoudige pdf's, video's, interactieve filmpjes, opdrachten of ideeën.

Toptips voor het opzetten van een cultuureducatief programma

Could you give tips to those organisations, who want to include education into their programme?

Do's and don'ts

- *Do it for the right reasons. Be clear why you are doing it.*
- *Have adequate funding in place, keep costs low and look for project funding*
- *Have a specific contact between the schools and events/artists*
- *Embrace the unexpected, be flexible and openminded*
- *Work together with the planning/timetable*
- *Make fruitful collaborations between schools/event organizers/artists...*
- *Set clear goals and expectations, be transparent*
- *Always look for ways to improve, be open to new ideas*
- *Start planning early*

Doen

- Begin vroeg met plannen
- Wijs een projectleider of verantwoordelijke aan voor het onderwijsprogramma om ervoor te zorgen dat de workload geen invloed heeft op de uitvoering van andere programma-onderdelen van het festivalDO assign a designated Project Manager for the educational programme to ensure that the workload doesn't impact on delivery of any other festival programme activity
- Een werkgroep oprichten bestaande uit de culturele organisatie, kunstenaars, coördinator, leidinggevend personeel en leerkrachten die bij het project betrokken zijn en regelmatig overleggen
  - Zet rollen, verantwoordelijkheden en taken goed op papier en stem ze af in de groep
  - Bepaal de gemeenschappelijke doelen en doelstellingen
  - Zorg voor een helder overzicht over kosten en tijd, en zorg ervoor dat deze vooraf zijn gedekt
  - Planning! Wat is de termijn van het project, wat zijn mijlpalen?
  - Zorg professionals voor de creatie van het programma, optreden of workshop
  - Zorg ervoor dat de behoeften van de school duidelijk worden opgeschreven, zodat de kunstenaar/ creatieve persoon goed gebriefd kan worden en weet wat er wordt verwacht

- Zorg ervoor dat het activiteitenprogramma het plezier en de lol van de schoolkinderen centraal stelt
- Zorg ervoor dat je het juiste aantal leerlingen (en de juiste leeftijd) selecteert voor de workshops.
- Live-optredens organiseren met en voor de betrokken jongeren werkt heel inspirerend
- Omarm het onverwachte. Onthoud dat de creatieve wereld een stuk minder gestructureerd is dan de onderwijswereld
- Informeer naar subsidies aan van de plaatselijke overheid
- Blijf onbevooroordeeld en verwacht niet te veel van het eerste jaar! Het kan wat tijd kosten om geïnteresseerde scholen te vinden om mee samen te werken

Niet doen

- Onderschat niet hoe druk scholen het hebben. Ze zijn zeker geïnteresseerd in culturele activiteiten, maar het zijn snel bewegende organisaties met veel prioriteiten en veel 'moeten'
- Niet top-down werken - het is een samenwerking, geen hiërarchieDON'T make assumptions for someone else. Always have an open conversation
- Maak geen veronderstellingen, een open gesprek werkt altijd het beste

Tools en instrumenten om mee te beginnen

Nu het helder is hoe je kan beginnen met de samenwerking met scholen, je weet wat goed werkt en wat je beter niet kan doen, is het handig om wat voorbeelden te hebben.

We hebben wat tips en tools voor je geselecteerd om direct aan de slag te gaan hiermee.

We omschrijven hieronder wat je in de 'briefing' of 'project brief' kan zetten om het project samen met de school op papier te zetten.

Verder geven we tips hoe je de samenwerking officieel kan maken: als het gaat om wat grotere projecten waarbij ook een wat groter budget gemoeid is, kan een simpel contract een goed idee zijn.

Tot slot geven we nog wat informatie over het financiële plaatje: waar zou je eventueel nog een bijdrage voor het project kunnen krijgen en hoe behoud je het overzicht?

Ook geven we een link naar meer informatie en tools op internet.

Arjen Barel – Amsterdam Story Telling Festival, Amsterdam, Nederland

“Het belangrijkste advies is om het onverwachte te omarmen. De creatieve wereld is minder gestructureerd dan de onderwijswereld. Het is geweldig als deze werelden elkaar ontmoeten, maar het kan ook tot spanningen leiden.”

De project brief of briefing

Hierin worden het doel en de reikwijdte van het project beschreven. Het kan dienen als basis voor overleg (een zogenaamd praatstuk) tussen de school en de creatieve instelling om overeenstemming te bereiken over de doelen en acties binnen het project.

Wat hierin kan staan:

- Deelnemers (en contactgegevens)
- Rollen van de deelnemers en verantwoordelijkheden
- Doelen en doelstellingen voor alle partners
- Waarom doen we dit? Wat levert het ons beide op.
- De deelnemende leerlingen, bijv. leeftijdsgroep, groepsgrootte...
- Plaats/schoolruimte bestemd voor project
- Duur van het project, begin- en einddata
- Beschikbare middelen (budget) voor artiest, bijv. technisch, praktisch, personeel...
- Eindproduct/eventement/tentoonstelling/voorstelling
- Procedures voor toezicht en evaluatie
- Foto en filmbeleid (mogen de kinderen worden gefilmd en mag het worden verspreid)

Contract

Hiermee wordt het project geformaliseerd en worden de verantwoordelijkheden vastgelegd. Het kan misverstanden tot een minimum beperken en geschillen helpen oplossen.

Het contract bevat:

- Naam en adres van school en kunstenaar
- begin- en einddatum
- Aantal dagen per week/maand dat de kunstenaar aan het project zal werken
- Gegevens van de groepen waarmee de kunstenaar zal werken - grootte van de klas, leeftijdsgroep
- Plaats van de werkruimte en tijden dat er ruimte beschikbaar is
- Schets van de bijdrage van de kunstenaar aan het project, met inbegrip van tijd en ruimte voor kunstenaars om hun creatieve product te ontwikkelen;
- bouwvoorschriften; alle kunstwerken die door de school zullen worden bewaard; auteurs- en reproductierechten; credits en erkenningen
- Naam van de belangrijkste contactpersoon van de kunstenaar op school (aanspreekpunt)
- Betaling van het honorarium van de kunstenaar
- Eventuele andere budgetten of middelen zoals materiaal, uitrusting, reiskosten, verzekeringen, bv. aansprakelijkheid van de kunstenaar
- Procedures voor de bescherming en veiligheid van de kinderen
- Kosten in verband met eindproduct/evenement en verantwoordelijkheden voor verzekering
- Procedure voor vervroegde beëindiging van het project, met inbegrip van uitstaande vergoedingen
- Handtekening van de kunstenaar en de vertegenwoordiger van de school en datum van het document

Collette Farrell – Droichead Arts Centre, Drogheda, Ierland

"Je moet duidelijk zijn over het partnerschap, over wat elke partij inbrengt. Wij hebben altijd een contract met scholen gesloten, waarin duidelijk staat: dit is wat wij doen, dit is wat wij inbrengen, dit is wat wij nodig hebben. Schets de verwachtingen op voorhand. Plan goed, zorg voor een lange aanlooptijd, luister naar elkaar. Evalueer altijd, zodat je kunt leren voor het volgende project."

Begroting en projectkosten

Er zijn altijd middelen nodig voor het opzetten van een onderwijsprogramma. Soms zijn het alleen uren, soms ook materialen, toegangkaartjes, reiskosten, etc. Hoe dan ook kost het geld.

Het is een goed idee om aan het begin van het project de verwachte kosten vast te stellen en om te bepalen wat wel en wat niet mogelijk is. Wij raden aan eerst een kleinschalig project uit te proberen, om zowel de financiële vereisten als de motivatie/ambitie voor het project te bepalen.

Naast het materiaal en de kosten voor bijvoorbeeld publiciteit en het evenement, moeten in de begroting de artistieke honoraria, de culturele inhoud, de planning, het personeel en de middelen, alsook de beoordeling en evaluatie na het evenement ondersteunen. Het is belangrijk er rekening mee te houden dat de honoraria van de kunstenaars ook de tijd voor de voorbereiding en eventuele vergaderingen moeten omvatten.

Producenten van festivals en evenementen hebben vaak ervaring in het opzetten van economisch haalbare projecten, meer dan de scholen dat hebben. Zij kunnen daarom advies geven omtrent de kosten van een educatief programma.

Bronnen van inkomsten van het project kunnen bijvoorbeeld zijn:

- Kaartverkoop ouders van de kinderen
- Bijdrage vanuit de lokale overheid (denk ook aan lokale budgetten voor onderwijs, innovatie, sport en niet alleen aan culturele subsidies)
- Sponsoring van organisaties die vaker met de scholen samenwerken
- Schoolbudget

A photograph of an artist painting on a canvas. The artist's arm and hand are visible, holding a brush and applying blue paint to a green background. The canvas is on an easel, and there are other canvases and paint containers in the background.

Neil Fox, Project Manager, Edinburgh International Festival

"Er zijn bijna altijd kosten aan verbonden voor materiaal, planning en bovenal artiesten/begeleiders..."

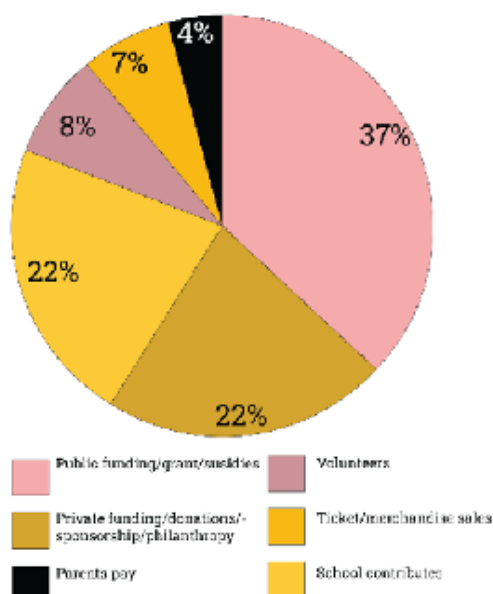
Voor bijna alle projecten huren wij artiesten in die betaald moeten worden. Dit is heel belangrijk, en wij proberen ervoor te zorgen dat deze mensen niet tekortgedaan worden, en dat hun tijd gewaardeerd wordt.

Onze honoraria dekken hun artistieke project, maar ook de planning- en ontwikkelingstijd en zelfs de tijd voor het eerste gesprek over het project, zelfs als de kunstenaar niet voor het project wordt ingehuurd of het project niet doorgaat".

Projectfinanciering

Can you tell something about the costs when working with schools?
Are there costs involved, how do you cover them, is there public funding, do you work with volunteers? Do parents need to contribute to the costs?

Waar komt de financiering vandaan?

In onze interviews vroegen wij organisatoren van evenementen naar de kosten en de financiering ervan. We kregen verschillende antwoorden, variërend van het gebruik van overheidsfinanciering en subsidies tot particuliere financiering en sponsoring. Sommige scholen en evenementen vragen ouders een kleine bijdrage te betalen, in andere gevallen kan de financiering worden geregeld door de verkoop van tickets of merchandise. Een andere manier om de kosten van evenementen te drukken is door de inzet van vrijwilligers of ouders. In veel gevallen kwam de financiering uit een combinatie van bronnen.

Paul Hayes, Director, An TÁin Arts Centre, Dundalk, Ierland

"Ons scholenprogramma wordt gesubsidieerd met overheidsgeld, een kleine heffing wordt doorberekend aan de school."

De meeste lokale overheden hebben middelen voor culturele evenementen en festivals en voor educatieve programma's en initiatieven. De projectbrief die alle partijen samen met elkaar hebben opgesteld komt hier goed van pas: dit kan dienen als basis van de subsidieaanvraag.

Het is onwaarschijnlijk dat scholen budgetten beschikbaar zullen hebben om bij te dragen aan culturele initiatieven. Bovendien zijn veel scholen misschien terughoudend om ouders te vragen om projecten voor hun kinderen te helpen financieren. Daarom is financiering door de lokale overheid of de overheid vaak het beste investeringsmiddel voor dergelijke evenementen.

Commerciële festivalpartners kunnen ook een uitstekende manier zijn om de financiering van educatieve programma's veilig te stellen. Sommige bedrijven kunnen mogelijk extra ondersteuning bieden door materialen of producten te doneren of uit te lenen die het project ten goede kunnen komen. Denk aan lokale voedselproducenten, textielbedrijven of technologiebedrijven die uw evenement zouden kunnen ondersteunen.

Houd er rekening mee dat er zorgvuldig moet worden nagedacht en onderzoek moet worden gedaan naar het afstemmen van bedrijfsmerken op kinderen of scholen. Sommige organisaties of bedrijven kunnen door associatie negatieve gevoelens of controverses opwekken.

Houd er ten slotte rekening mee dat financiering op projectbasis en beperkt tot daadwerkelijke levertijd problematisch kan zijn. Kunstenaars hebben vaak projecten moeten subsidiëren door vertragingen in het financieringsproces en tekorten door onderschatting van het aantal benodigde uren van beroepsbeoefenaren.

Sean McMahon, Technical Manager, Cross Border Orchestra of Ierland

"Omdat we een liefdadigheidsinstelling zijn, zijn we sterk afhankelijk van sponsoring en ook van sommige overheidsfinanciering. We hebben veel vrijwilligers die ons helpen bij evenementen. Dit zijn meestal ouders van onze orkestleden die helpen met de logistiek, het verzamelen van kaartjes, de verkoop van merchandise, bemensen van infobalies en het contact met scholen als ze arriveren (host).

Er zijn voor de scholen geen kosten verbonden aan deelname aan het muziekprogramma, de workshops en de concerten. Scholen moeten echter wel zelf voor vervoer van en naar de workshop- en concertlocaties zorgen.

Ouders die hun kind willen zien optreden, moeten kaartjes kopen, waarmee zij bijdragen in de kosten van het concert, geluid/licht, zaalhuur, enz."

Meer praktische hulpmiddelen

Zoek je nog meer praktische hulpmiddelen om te helpen bij het plannen, organiseren en evalueren van je evenement met uw school? Creative Scotland heeft handige hulpmiddelen gemaakt die je daarbij kunnen helpen. you with that.

Have you decided how to...	Stage and tool	How are you doing this?	Who should be involved?	When are you going to do this?
Build the process into planning, monitoring and evaluation?	Stage 1 Planning Tool 1			
Make choices about what matters most together and create your Compass?	Stage 2 Tools 2 and 3	Example: Use the toolkit for project design with partners and participants	Artists Health service staff Participants	2nd May pm working with all including participants 10th May pm working with artists and partners
Capture conversations, ideas and learning?	All stages			
Use your Compass as you go along?	Stage 3 Tool 4			
Explore what you did and whether it was the best it could be?	Stage 4 Tool 5			
Build learning into the next project	Stage 5 Tool 6			

Je kunt de toolkit en alle tools [hier](#) downloaden.

Onze Partners:

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

